

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามแนวทางการป้องกันปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในกลุ่มนักเรียนเป้าหมาย 4 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มนักเรียนที่ไม่เคยใช้ยาเสพติด (2) กลุ่มนักเรียนที่ไม่มีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติด (3) กลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติด (4) กลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมในการค้ายาเสพติด สำหรับผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจะนำเสนอต่อไปนี้ คือ

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ครู คณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนบ้านแม่คะ หัวหน้าห้องตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนบ้านแม่คะ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิเคราะห์สภาพและปัญหาการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียนบ้านแม่คะ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคลากรในโรงเรียนบ้านแม่คะ

1. กลุ่มนักเรียนที่ไม่เคยใช้ยาเสพติด

สภาพการดำเนินการตามมาตรการทางการศึกษา

โรงเรียนมีวิธีในการให้การศึกษา เพื่อป้องกันยาเสพติดให้กับนักเรียน ดังนี้

1. ครูสอดแทรกในบทเรียนโดยสอนตามสาระเนื้อหาในหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาให้ ในระดับชั้นประถมศึกษามีเนื้อหาสาระอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส่วนระดับมัธยมศึกษาอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
2. เชิญวิทยากรมาอบรมให้ความรู้เรื่องยาเสพติดกับนักเรียน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอฝาง และเจ้าหน้าที่จากบ่อน้ำมันฝาง คอยหมุนเวียนให้การอบรมกับนักเรียน
3. ครูนำนักเรียนชมนิทรรศการเกี่ยวกับยาเสพติดที่โรงพยาบาลฝางจัดขึ้น เพื่อศึกษาหาความรู้ให้นักเรียนทำรายงานส่งครูในวิชาสุขศึกษาของชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

สำหรับปัญหาที่พบในการให้การศึกษาแก่นักเรียน คือ ขาดแคลนสื่อ อุปกรณ์ในการให้ความรู้แก่นักเรียน เช่น รูปภาพ และวีดิทัศน์ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับยาเสพติด สำหรับด้านการอบรมให้ความรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่สม่ำเสมอทำให้ขาดความต่อเนื่อง

สภาพการดำเนินการตามมาตรการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

โรงเรียนมีมาตรการและจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์มุ่งรณรงค์ให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างความตระหนักและให้รู้จักการปฏิบัติตนในการป้องกันยาเสพติดให้กับนักเรียน ดังนี้

1. ฝ่ายวิชาการและฝ่ายกิจการนักเรียนของโรงเรียน ร่วมกันจัดหารูปภาพ สารความรู้ และข่าวสารเรื่องยาเสพติด มาจัดป้ายนิเทศในโรงเรียนเพื่อให้ความรู้แก่นักเรียนและชุมชน ในวันต่อต้านยาเสพติดโลก
2. ฝ่ายวิชาการร่วมกับเจ้าหน้าที่ห้องสมุด จัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ และเกิดความตระหนักต่อปัญหาเสพติด
3. ครูเวรนำความรู้และข่าวสารเรื่องยาเสพติดแจ้งให้นักเรียนทราบ การอบรมหน้าเสาธง ก่อนเข้าชั้นเรียน
4. ครูให้ความรู้เรื่องยาเสพติดแก่นักเรียนและผู้ปกครองในการเขียนเขียนหมู่บ้านบางโอกาส

สำหรับปัญหาที่พบ คือ ขาดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบันจะปฏิบัติก็ต่อเมื่อมีวันสำคัญหรือการขอความร่วมมือกับหน่วยการอื่น ๆ เท่านั้น และยังขาดงบประมาณในการทำกิจกรรมที่เพียงพอต่อการดึงดูดความสนใจและให้ความสำคัญเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น การเดินรณรงค์หรือจัดป้ายนิเทศ

สภาพการดำเนินการตามมาตรการทางเลือก

โรงเรียนมีมาตรการทางเลือกที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมให้กับนักเรียนดังนี้

ด้านสุขภาพอนามัย กิจกรรมที่จัดให้กับนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัย คือ

1. จัดการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนปีการศึกษาละ 1 ครั้ง โดยแยกนักเรียนเป็นกลุ่มสี่ เพื่อทำการแข่งขันกีฬา และกรีฑาที่ตนเองถนัด เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ออกกำลังกายเพื่อพัฒนาสุขภาพ พลานามัยให้สมบูรณ์แข็งแรง
2. จัดการแข่งขันกีฬาด้านยาเสพติดในช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านกีฬาและเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ไม่มั่วสุมยาเสพติด

3. โรงเรียนร่วมกับสถานีนอนามัย โรงพยาบาลอำเภอฝาง ตรวจสอบสภาพร่างกาย ปาก ฟัน ให้กับนักเรียนทุกคนภาคเรียนละ 1 ครั้ง

สำหรับปัญหาที่พบด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยให้กับนักเรียน ได้แก่ การขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทางด้านพลานามัย และสุขศึกษา เพื่อที่จะถ่ายทอดและฝึกสอนให้กับนักเรียนได้มีสุขภาพพลานามัยที่ดีได้อย่างถูกต้องและถูกวิธี

ด้านการส่งเสริมจริยธรรมให้กับนักเรียนได้จัดกิจกรรมดังนี้

1. ครูสอนให้ความรู้และนักเรียนฝึกปฏิบัติในวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เช่น การกราบพระ การไหว้บุคคลต่างๆ และกิริยามารยาทที่ควรรู้จัก เป็นต้น

2. นิมนต์พระจากวัดประจำหมู่บ้านมาเทศนาธรรมให้กับนักเรียนฟัง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง สำหรับวันเข้าพรรษาโรงเรียนได้จัดทำกิจกรรม ทำบุญตักบาตร ฝึกนั่งสมาธิ และจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้แสดงความกตัญญูต่อบุคคลที่ต่อผู้มีพระคุณ เช่น วันแม่แห่งชาติ และวันพ่อแห่งชาติ

3. อบรมให้ความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมหน้าเสาธงโดยครูเวรประจำวัน เช่น อบรมเรื่องการแต่งกาย การไหว้บุคคลต่างๆ เป็นต้น

สำหรับปัญหาที่พบในด้านการส่งเสริมจริยธรรมให้กับนักเรียน คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ส่วนใหญ่เป็นชาวเขาหรือไม่ก็ฐานะยากจน หาเช้ากินค่ำ จึงไม่มีพื้นฐานความรู้ที่จะเสริมคุณธรรมจริยธรรม ให้กับนักเรียนได้ปฏิบัติหรือทำให้เป็นตัวอย่าง จึงทำให้นักเรียนรู้และปฏิบัติในเฉพาะโรงเรียนเท่านั้น

ด้านการฝึกอาชีพ โรงเรียนได้ฝึกให้นักเรียนเกิดทักษะทางด้านอาชีพ ดังนี้

1. ด้านอาชีพช่าง ได้ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะทางด้าน ช่างโลหะ ช่างไฟฟ้า และช่างทาสี นักเรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาโรงเรียน เช่น เดินสายไฟในอาคารโรงเรียน หรือทาสีอาคารต่างๆ ในโรงเรียน เป็นต้น

2. ด้านการเกษตร จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้และมีทักษะในการปลูกพืชผัก หรือไม้ดอกไม้ประดับ โดยการถ่ายทอดจากวิทยากรภายนอก ฝึกให้นักเรียนรู้จักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยจัดโครงการปลูกป่าร่วมกับชุมชน

สำหรับปัญหาที่พบในการฝึกทักษะอาชีพให้กับนักเรียน คือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านวิชาชีพต่าง ๆ โดยตรงและขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการฝึกอาชีพ

สภาพการดำเนินการด้านการฝึกทักษะชีวิต

โรงเรียนได้จัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะชีวิตให้กับนักเรียน ดังนี้

1. จัดกิจกรรมค่ายพักแรมลูกเสือ เพื่อให้แก่นักเรียนฝึกการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี มีระเบียบวินัย ในตนเอง มีความรักความสามัคคีในหมู่คณะ และมีความอดทนอดกลั้นต่อสถานะต่างๆ ส่วน กิจกรรมที่จัดให้กับนักเรียน เช่น การผจญภัยตามฐาน การทำอาหารชาวป่า การเดินทางไกล เป็นต้น

2. ฝึกให้นักเรียนวิเคราะห์ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ โดยให้นักเรียนหาข่าวสารมาแล้วให้เพื่อน ฟัง และให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์หาสาเหตุ ผลดีผลเสีย และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวที่ได้รับฟัง โดยครูสรุปให้ความรู้ประกอบ

3. จัดกิจกรรมเด็กดี V-Star จัดโครงการจัดเก็บขยะให้ถูกที่ โดยฝึกให้นักเรียนรู้จักการคัดแยกขยะแต่ละประเภท รู้วิธีการทำลายขยะด้วยวิธีการต่าง ๆ และรู้จักการหารายได้โดยการนำขยะมารีไซเคิลนำมาทำเป็นของใช้ของเล่นต่าง ๆ ขายให้กับนักเรียนและชุมชน

ส่วนปัญหาการฝึกทักษะชีวิตที่พบในโรงเรียน คือ การขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และครูไม่มีความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะชีวิตให้กับนักเรียน

สภาพการดำเนินการด้านการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อน

1. ให้เพื่อนที่อาศัยอยู่หมู่บ้านเดียวกันหรือใกล้เคียงกันคอยดูแล สังเกต ถ้าพบเพื่อนคนใด หรือกลุ่มใดมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อยาเสพติด ให้รีบรายงานผู้ปกครอง และแจ้งให้ครูทราบทันที

2. ให้กลุ่มเพื่อนที่เล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ ชักชวนเพื่อน พี่ หรือน้อง มาเล่นกีฬาแทนที่จะใช้เวลาว่างไปมั่วสุมยาเสพติด

ส่วนปัญหาที่พบในการทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อนของโรงเรียน คือ นักเรียนจะไม่เปิดเผยและมารายงานให้ครูทราบถึงพฤติกรรมของเพื่อนที่เสี่ยงต่อปัญหาเสพติด

2. กลุ่มนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติด

สภาพการดำเนินการของโรงเรียนมีวิธีการแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียน เพื่อหยุดพฤติกรรม การใช้ยาเสพติดและให้ความช่วยเหลือกับนักเรียนกลุ่มนี้ คือ

1. ครูประจำชั้นและครูฝ่ายแนะแนวเรียกนักเรียนมาคุยส่วนตัว เพื่อค้นหาสาเหตุและให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนให้ความรู้ถึงโทษของยาเสพติดที่นักเรียนจะได้รับ

2. ครูและผู้ปกครองคอยสอดส่องดูแล และควบคุมพฤติกรรมนักเรียนกลุ่มนี้อย่างใกล้ชิด
3. นำนักเรียนเข้ารับการอบรมให้ความรู้เรื่องยาเสพติดจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น
4. ครูคอยให้กำลังใจโดยการมอบทุนการศึกษาและอุปกรณ์การเรียน ถ้าไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ปัญหาที่พบในกลุ่มนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติด คือ สภาพแวดล้อมของนักเรียนเสี่ยงกับสิ่งเสพติด เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือชุมชน ใช้ยาเสพติดทำให้นักเรียนพบเห็นพฤติกรรมของคนเหล่านี้เป็นประจำ ส่วนการคบเพื่อน นักเรียนยังคบเพื่อนที่อยู่นอกโรงเรียน ซึ่งมีส่วนที่จะชักชวนให้นักเรียนใช้ยาเสพติด โรงเรียนไม่สามารถควบคุมดูแลพฤติกรรมนักเรียนขณะอยู่นอกโรงเรียนได้

3. กลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติด

สภาพการดำเนินการของโรงเรียนมีมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนที่ติดยาเสพติด เพื่อให้ไม่แพร่ระบาดไปสู่แก่นักเรียนกลุ่มอื่น ดังนี้

1. เรียกนักเรียนมาพบเพื่ออธิบายถึงโทษและพิษภัยการติดยาเสพติด และให้ผู้ปกครองคอยควบคุมดูแลนักเรียนให้เลิกพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด
2. แต่งตั้งครูให้คอยสังเกต ดูแล และควบคุมพฤติกรรมนักเรียนกลุ่มนี้อย่างใกล้ชิด
3. หากไม่สามารถเลิกยาเสพติดได้ โรงเรียนส่งนักเรียนเข้ารับการบำบัดรักษาที่ศูนย์บำบัดรักษาเสพติดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

ปัญหาที่พบในกลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติด คือ นักเรียนกลุ่มนี้จะใช้ยาเสพติดเฉพาะตอนอยู่ที่บ้าน และจะไม่มาโรงเรียนถ้ารู้ว่าตัวเองติดยาเสพติด

4. กลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมในการค้ายาเสพติด

สภาพการดำเนินการของโรงเรียนมีวิธีดำเนินการกับกลุ่มนักเรียนที่เป็นผู้ค้ายาเสพติด โดยเป็นส่วนของกระบวนการค้ายาเสพติดที่อยู่นอกโรงเรียนหรือเป็นผู้ค้ารายย่อย ดังนี้

1. เรียกนักเรียนมาว่ากล่าวตักเตือน
2. ครูและผู้ปกครองดูแลควบคุมตลอดเวลา
3. ถ้าไม่สามารถเลิกพฤติกรรมได้จะให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการตามกฎหมาย ส่วนกลุ่มที่ติดและขายให้เพื่อนเพราะต้องการเงินซื้อยาเสพติดใช้ จะดำเนินการดังนี้
 1. เรียกนักเรียนมาสอบถามสาเหตุ และว่ากล่าวตักเตือนให้เลิกพฤติกรรม
 2. ภาคโทษ โดยการตัดคะแนน และพักการเรียน ตามลำดับ

3. ประสานผู้ปกครองเพื่อส่งนักเรียนเข้ารับการบำบัดรักษา ที่ศูนย์บำบัดรักษาเสพติดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

แนวปฏิบัติการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนบ้านแม่คะ

หลักการดำเนินงานซึ่งเป็นผลจากการประชุมปฏิบัติการเพื่อจัดทำแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ครูและคณะกรรมการนักเรียนโรงเรียนบ้านแม่คะ หัวหน้าห้องตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านแม่คะ ผลจากการประชุมสรุปเป็นแนวปฏิบัติในทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้โดย แบ่งกลุ่มเป้าหมายนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มนักเรียนที่ไม่เคยใช้ยาเสพติด

การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดแก่กลุ่มนักเรียนที่ไม่มีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติด เป็นการดำเนินการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดระยะยาว โดยควรมีมาตรการในการดำเนินงานแก่นักเรียน คือ

1) มาตรการทางการศึกษา

ในการให้การศึกษาเพื่อป้องกันยาเสพติด มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้ปรับเปลี่ยนเจตคติและการปฏิบัติตนของนักเรียนเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมีลักษณะของการดำเนินงาน 3 ลักษณะ คือ

1. การกำหนดเนื้อหาความรู้เรื่องการป้องกันยาเสพติดในหลักสูตร เพื่อให้มีการเรียนการสอนในทุกระดับชั้นที่กำหนดหลักสูตรไว้

2. การผนวกเนื้อหาเสพติดเข้าไปในวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยไม่มีหลักสูตรกำหนดไว้ โดยครูพิจารณาตามความเหมาะสมในวิชาต่าง ๆ หรือมอบหมายให้นักเรียน นักศึกษาค้นคว้าเขียนเป็นรายงานหรือเรียงความภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษ เป็นต้น

3. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อประโยชน์ในการป้องกันยาเสพติด กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติดที่เสริมหลักสูตร ได้แก่ การจัดตั้งชมรมต่อต้านยาเสพติดในโรงเรียน การจัดค่ายฝึกทักษะชีวิต กิจกรรม ลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมกลุ่มเพื่อน

2) มาตรการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

มาตรการในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มุ่งรณรงค์ให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการป้องกันยาเสพติดแก่นักเรียน เพื่อสร้างความตระหนักต่อปัญหายาเสพติด การรู้จักปฏิบัติตน และการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติด กิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ที่โรงเรียนควรดำเนินการคือ

1. การจัดป้ายนิเทศในชั้นเรียนหรือตามบอร์ดต่าง ๆ ในโรงเรียน
2. การจัดนิทรรศการในเวลาและโอกาสที่สำคัญ เช่น วันต่อต้านยาเสพติด
3. การจัดเสียงตามสายในโรงเรียน
4. การจัดกิจกรรมหน้าเสาธง
5. การจัดทำโปสเตอร์ และแผ่นพับ เพื่อเผยแพร่ในสถานศึกษา
6. การจัดบรรยายและการจัดอภิปรายโดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ
7. การจัดการณรงก์ต่อต้านยาเสพติดในโรงเรียน

กิจกรรมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ดังกล่าว นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมดำเนินการได้ โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำและส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการ

3) มาตรการทางเลือก

มาตรการทางเลือกเป็นมาตรการที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และความสามารถทางอาชีพของนักเรียน โดยควรมีการดำเนินกิจกรรมทางเลือก ด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านสุขภาพอนามัย ได้แก่ การส่งเสริมการออกกำลังกายและการเล่นกีฬา เช่น การแข่งขัน กีฬาภายในโรงเรียน การจัดแข่งขันระหว่างโรงเรียน การออกกำลังกาย และการเล่นกีฬาตาม โครงการ ลานกีฬาตามโครงการ ลานกีฬาเพื่อการป้องกันยาเสพติดและนันทนาการอื่น ๆ
2. ด้านจริยธรรม ได้แก่ การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางศาสนาในโอกาสวันสำคัญทางศาสนา การอบรมศีลธรรม การฝึกนั่งสมาธิ และการส่งเสริมประเพณีไทย
3. ด้านสังคม เช่นการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นชมรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น ชมรมคณิตศาสตร์ ชมรมคอมพิวเตอร์ ชมรมภาษาอังกฤษ และชมรมต่อต้านยาเสพติด-เอดส์ ชมรมดนตรี การร่วม กิจกรรมอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์ในโรงเรียน กิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี กิจกรรมค่ายเยาวชน เป็นต้น
4. ด้านการฝึกอาชีพ ได้แก่ กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมบริษัทจำลอง ในโรงเรียนและกิจกรรม โครงการส่งเสริมการเกษตรในโรงเรียน เป็นต้น

4) การฝึกทักษะชีวิต

การฝึกทักษะชีวิตให้กับนักเรียนเพื่อให้สามารถเผชิญสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทักษะชีวิตจะเป็นความสามารถขั้นพื้นฐานที่ทุกคน จำเป็นต้องใช้ในสังคมที่ได้มาจากการฝึกฝนจนชำนาญนั่นเอง ทักษะชีวิตที่สำคัญในการดำรงชีวิต ให้ปลอดภัยจากยาเสพติด ได้แก่ ทักษะในการคิดวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ ทักษะในการ ประเมินศักยภาพของตนเอง ทักษะในการคิดหาทางเลือกและตัดสินใจ ทักษะในการปฏิเสธต่อรอง

รักษาผลประโยชน์ของตน ทักษะในการสื่อสาร และทักษะในการควบคุมอารมณ์และความเครียด เป็นต้น การฝึกทักษะชีวิตจะควรใช้ กระบวนการฝึกแบบมีส่วนร่วมโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน การฝึกจะต้องเน้นการแสดงแบบอย่าง การระดมสมอง และการฝึกปฏิบัติ โดยอาศัยบทบาทสมมติ เพื่อให้ให้นักเรียนมีประสบการณ์ โดยการสอดแทรกการฝึกทักษะชีวิตเข้าไป ในกิจกรรมการเรียน การสอนวิชาต่าง ๆ โดยครูผู้สอนวิชานั้น ๆ หรืออาจจัดเป็นกิจกรรมแยกออกต่างหากจากการเรียนการสอน เช่น การจัดค่าย หรือจัดกิจกรรมฝึกทักษะชีวิตโดยเฉพาะ ดังนั้นจึงต้องพัฒนาชุดการฝึกทักษะชีวิตให้หลากหลายรูปแบบและหลากหลายทักษะ เพื่อให้ครูนำไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

5) การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อน

ในช่วงของวัยรุ่น “เพื่อน “ นับว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิด เจตคติ และพฤติกรรมของวัยรุ่นด้วยกัน การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดได้ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของกลุ่มเพื่อน จึงได้มีการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อนเพื่อประโยชน์ในการป้องกันยาเสพติด โดยมีรากฐานความเชื่อมั่นในความสำคัญของกลุ่มเพื่อนว่ามีอิทธิพลสามารถที่จะโน้มน้าวชักจูงเพื่อนในกลุ่มด้วยการแนะนำ ให้ความช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มที่มีปัญหาให้ได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสม ก็สามารถที่จะป้องกันนักเรียนที่มีปัญหาให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนั้นกลุ่มเพื่อนยังสามารถให้ความช่วยเหลือกันในเรื่องการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมกลุ่มเพื่อนดำเนินการโดยการฝึกอบรมนักเรียน นักศึกษา ที่มีบุคลิกภาพเป็นผู้นำ ให้ไปเป็นแกนของกลุ่มเพื่อน และมอบหมายบทบาทให้ปฏิบัติ เช่น บทบาทในการเป็นเพื่อนเรียน เพื่อนสนิท ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่ม โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อนอย่างใกล้ชิด ผู้นำของกลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดี สามารถที่จะเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาของสมาชิกในกลุ่มในด้านการเรียน การป้องกันและแก้ไข ปัญหาชีวิตด้านต่าง ๆ รวมถึงปัญหาการใช้ยาเสพติดด้วย กิจกรรมกลุ่มเพื่อนมีชื่อเรียกหลากหลาย เช่น เพื่อนเพื่อเพื่อน เพื่อนช่วยเพื่อน และเพื่อนเตือนเพื่อน เป็นต้น

6) การปรับสภาพแวดล้อม

การจัดบริเวณและสิ่งแวดลอมภายในโรงเรียนให้เป็นสถานที่ที่น่าอยู่ น่าเรียน จะทำให้นักเรียนมีความรักและผูกพันต่อสถานที่ กระตือรือร้นอยากมาโรงเรียน จะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียน ลดปัญหาการหนีเรียนเป็นจุดเริ่มของพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ การจัดบริเวณภายในโรงเรียนไม่ให้มีมุมอับ มุมปิดและสถานที่ลับตา สามารถช่วยลดการจับกลุ่มมั่วสุมภายในโรงเรียนได้อีกด้วย

2. กลุ่มนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติด

กลุ่มนักเรียนกลุ่มเสี่ยงนี้ส่วนมากจะเริ่มใช้ยาเสพติดประเภทยาบ้า กัญชาและสารระเหย โดยจะมีลักษณะและพฤติกรรม กล่าวคือ นักเรียนกลุ่มนี้จะไม่รับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากครู อาจารย์ ไม่เอาใจใส่ในการเรียน ผลการเรียนตกต่ำมีค่านิยมในการใช้ยาเสพติดและการคบเพื่อนที่ผิด มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอื่น ๆ เช่น หนีเรียน หลบในชั้นเรียน มั่วสุมกันเพื่อเสพยาเสพติดก่อนเข้าโรงเรียน ช่วงพักเที่ยง และหลังจากโรงเรียนเลิก

นักเรียนกลุ่มนี้มีความจำเป็นเร่งด่วนที่โรงเรียนจะต้องเข้าไปดำเนินการมิฉะนั้นนักเรียนจะใช้ยาจนติดหรือใช้ยาเสพติดประเภทที่รุนแรงขึ้น การแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนกลุ่มนี้ควรใช้มาตรการแทรกแซงเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน ดังนี้

- 1) โรงเรียนจัดบริการให้คำปรึกษาแนะนำโดยอาจารย์แนะแนวและจัดการเรียนการสอนเสริมพิเศษให้กับนักเรียน
- 2) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ ให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสมโดยการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อนในการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีปัญหา
- 3) สร้างค่านิยมใหม่ในเรื่องการคบเพื่อนและการไม่ใช้ยาเสพติด
- 4) ดำเนินมาตรการป้องปราม โดยเข้มงวดในการตรวจค้น การลักลอบนำยาเสพติดมาใช้ และสุ่มตรวจปัสสาวะแก่นักเรียนกลุ่มนี้เป็นครั้งคราวโดยไม่มีการแจ้งล่วงหน้า
- 5) จัดทำกลุ่มบำบัดในลักษณะของค่ายนักเรียนในโรงเรียน โดยมี ครูอาจารย์ดูแลอย่างใกล้ชิด มีระเบียบที่รัดกุม และในกรณีที่นักเรียนได้รับผลจากการใช้ยาเสพติด โรงเรียนควรแนะนำให้ผู้ปกครองพาไปพบแพทย์เพื่อรักษาอาการ ที่ปรากฏ
- 6) ประสานงานกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิดเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาโดยผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการจัดทำกลุ่มบำบัดนักเรียนที่เริ่มมีปัญหการใช้ยา ก็จะช่วยให้การทำกลุ่มบำบัดประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น

3. กลุ่มนักเรียนที่ติดยา

นักเรียนกลุ่มนี้จะใช้ยาเสพติดเป็นประจำจนติด พฤติกรรมโดยทั่วไปจะไม่สามารถเรียนหนังสือต่อไปได้ โกหกหลอกลวง ลักขโมยทรัพย์สินของเพื่อนนักเรียน ครู และโรงเรียน เพื่อหาเงินมาซื้อยาเสพติด นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมในการหาเงินโดยการขายยาเสพติดให้กับเพื่อนนักเรียนอื่น ดังนั้นเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดไปสู่กลุ่มนักเรียนอื่น โรงเรียนควรประสานให้ผู้ปกครองส่งนักเรียนกลุ่มนี้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพในสถานพยาบาลหรือค่ายบำบัดรักษา ในกรณีที่พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่พร้อมที่จะส่งลูกหลานเข้ารับการบำบัดรักษา โรงเรียนควรส่งนักเรียนเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพแทนไม่ควรไล่

นักเรียนออกจากโรงเรียนด้วยเหตุผลของการติดยาเสพติด และจัดให้มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
หลังการบำบัดรักษา ทั้งในด้านการเรียนและการปรับตัวเข้าสู่สังคม

4. กลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมในการค้ายาเสพติด

นักเรียนที่มีพฤติกรรมในการขายยาเสพติดให้แก่เพื่อนนักเรียนด้วยกันในโรงเรียนมี 2 กลุ่ม
ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักเรียนที่เป็นผู้ค้ายาเสพติดโดยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการค้ายาเสพติดที่อยู่นอก
โรงเรียนหรือเป็นผู้ค้ารายย่อย โรงเรียนควรประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อหาทางยุติพฤติกรรม
ดังกล่าวและดำเนินการป้องปรามด้วยมาตรการทางการศึกษา เช่น การภาคทัณฑ์ หากไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
หรือพบว่าเป็นผู้ค้ารายใหญ่ในโรงเรียน ควรดำเนินการโดยใช้มาตรการทาง
กฎหมายต่อไป ก่อนที่ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดใน โรงเรียนขยายตัวมากขึ้น

กลุ่มที่ 2 กลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติดและขายยาเสพติดให้เพื่อนเพราะต้องการยาเสพติดของ
แถมเพื่อใช้เองหรือต้องการหาเงินเพื่อซื้อยาเสพติดใช้ นักเรียนกลุ่มนี้ถือว่าเป็นผู้ป่วยติดยาเสพติด
ไม่ถือว่าเป็นอาชญากร โรงเรียนควรคัดเตือนและภาคทัณฑ์ สั่งให้ยุติการกระทำดังกล่าวและส่ง
นักเรียนผู้นั้นเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ หรือให้ผู้ปกครองดำเนินการพานักเรียน
ไปบำบัดฟื้นฟู สมรรถภาพ ถ้านักเรียนยังไม่ยุติการกระทำดังกล่าว โรงเรียนควรดำเนินการ
เช่นเดียวกับนักเรียน กลุ่มที่ 1.

นอกจากนั้น โรงเรียนควรมีมาตรการที่เข้มงวดในการป้องปราม โดยการตรวจค้นการนำยา
เสพติดเข้ามาในโรงเรียน